

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
„29” 08 2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
„29” 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІННІОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
„29” 08 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА”

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань D „Бізнес, адміністрування та право”

Спеціальність D2 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

Освітньо-професійна програма «Митна справа»

Кафедра ФІНАНСІВ ІМ. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття (год)	ІРС (год)	Тренінг (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	I	I	32	14	5	6	93	150	I
заочна	I	I	8	4	-		138	150	II

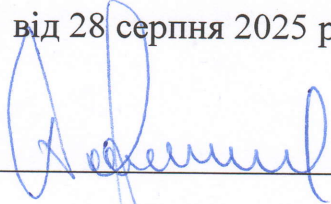
29.08.2025
[Підпис]

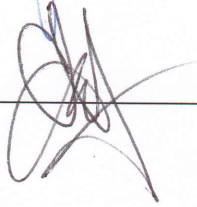
Тернопіль – 2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань D „Бізнес, адміністрування та право” спеціальності D2 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 8 від 26.06.2025 р.)

Робочу програму склали д.е.н., проф. Андрій КРИСОВАТИЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Зав. кафедри Андрій КРИСОВАТИЙ

Гарант ОП Святослав ГЕРЧАКІВСЬКИЙ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА»

1. Опис дисципліни «Фіскальна політика»

Дисципліна - Фіскальна політика	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – D Бізнес, адміністрування та право	Статус дисципліни – обов'язкова Мова навчання – українська
Кількість іспитових модулів – 4	D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	Рік підготовки – 1 Семестр Денна – 1 Заочна – II
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Митна справа»	Лекції: Денна – 32 год.; Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна – 14 год.; Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – магістр	Самостійна робота: Денна – 93 год. Заочна – 138 год. Тренінг: Денна - 6 Індивідуальна робота: Денна – 5 год.
Тижневих годин: Денна форма – 10 год., з них аудиторних – 3,5 год.		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета й завдання дисципліни «Фіскальна політика»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою курсу «Фіскальна політика» є підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері державних фінансів, які володітимуть системними знаннями з теорії, методології та практики формування й реалізації фіскальної політики держави, механізмів управління бюджетними ресурсами, оподаткування та міжбюджетних відносин, а також розумінням їх впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Програма дисципліни орієнтована на глибоке засвоєння студентами сутності, інструментів і напрямів фіскальної політики, набуття практичних навичок щодо організації, планування та контролю бюджетних і податкових процесів, аналізу ефективності фінансових рішень органів державної влади. Особлива увага приділяється ролі Міністерства фінансів України, Державної податкової служби, Державної митної служби та інших інституцій, що забезпечують реалізацію фіскальної політики, а також взаємодії між державою, бізнесом і громадськістю у сфері управління державними фінансами.

Курс базується на сучасних наукових концепціях фінансової політики та сприяє формуванню у студентів аналітичного й стратегічного мислення, здатності оцінювати наслідки фіскальних рішень, прогнозувати доходи і видатки бюджету, а також розробляти пропозиції щодо підвищення ефективності фіскальної системи держави.

Вивчення курсу передбачає поєднання теоретичної підготовки з практичними кейсами,

роботу з фінансово-економічними показниками, нормативно-правовими актами та міжнародним досвідом управління державними фінансами. Це забезпечує формування у студентів комплексу професійних компетентностей, необхідних для ефективної діяльності у сфері бюджетного менеджменту, податкової політики, фінансового аналізу та стратегічного управління державними фінансами.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Завдання курсу «Фіскальна політика» для освітньої програми «Фінанси»:

- вивчення теоретичних, методологічних та організаційних засад фіскальної політики держави, з акцентом на її вплив на бюджетну систему та податково-адміністративні процеси;
- ознайомлення з науковими підходами й дискусіями щодо змісту, напрямів та інструментів реалізації сучасної фіскальної політики в умовах євроінтеграції та глобалізації;
- формування системного розуміння механізмів акумулювання, розподілу та використання фінансових ресурсів держави, включаючи податкові, митні та інші обов'язкові платежі;
- розвиток навичок аналізу ефективності фіскальної політики у діяльності органів державного управління, зокрема податкової та митної служб, а також у взаємодії з бізнесом і громадянським суспільством;
- оволодіння практичними інструментами фіскального адміністрування, необхідними для оцінювання результативності бюджетної та податкової системи, розроблення пропозицій щодо її вдосконалення.

Мета проведення лекцій:

Метою проведення лекцій з дисципліни «Фіскальна політика» для студентів освітньої програми «Фінанси» є формування цілісного уявлення про сутність, принципи, напрями та інструменти фіскальної політики держави, її роль у забезпеченні економічного розвитку, макрофінансової стабільності та збалансованості державних фінансів. Лекції спрямовані на засвоєння теоретичних основ фіскального регулювання, розуміння взаємозв'язку між податковою, бюджетною та борговою політикою, а також набуття знань, необхідних для аналізу, прогнозування та оцінювання ефективності рішень у сфері державних фінансів.

Лекційні заняття спрямовані на:

- викладення відповідно до навчальної програми та робочого плану основних теоретичних і практичних питань ефективності реалізації фіскальної політики, з акцентом на механізми її застосування у процесі фіскального адміністрування;
- формування у студентів цілісної системи знань про взаємозв'язок податкової, бюджетної та митної політики в управлінні державними фінансами, а також розуміння їх ролі у забезпеченні економічної стабільності та фінансової безпеки держави.

Метою проведення лекцій з дисципліни «Фіскальна політика» для студентів освітньої програми «Фінанси» є формування цілісного уявлення про сутність, принципи, напрями та інструменти фіскальної політики держави, її роль у забезпеченні економічного розвитку, макрофінансової стабільності та збалансованості державних фінансів. Лекції спрямовані на засвоєння теоретичних основ фіскального регулювання, розуміння взаємозв'язку між податковою, бюджетною та борговою політикою, а також набуття знань, необхідних для аналізу, прогнозування та оцінювання ефективності рішень у сфері державних фінансів. Завдання практичних занять:

Завдання курсу з дисципліни «Фіскальна політика» для здобувачів освітньої програми «Фінанси»:

- навчитися застосовувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань у сфері фіскальної політики та фінансового управління державою;
- поглибити й закріпити розуміння принципів формування, розподілу та використання державних фінансових ресурсів через аналіз практичних прикладів податкових, бюджетних і міжбюджетних відносин;
- розвинути аналітичні та управлінські навички, необхідні для оцінювання ефективності фіскальної політики, адміністрування податкових надходжень і контролю за результативністю бюджетних витрат;
- сформувати здатність приймати обґрунтовані рішення у сфері державних фінансів, спрямовані на забезпечення економічного розвитку та фінансової стабільності країни.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

Код компетентності	Зміст компетентності	Зв'язок з дисципліною «Фіскальна політика»
Загальні компетентності		
ЗК3	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	
ЗК4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	
ЗК5	Здатність приймати обґрунтовані рішення.	
Фахові компетентності		
СК2	Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	формує у студентів знання з теорії та практики податкового і бюджетного регулювання, що дає змогу аналізувати вплив фіскальної політики на економічні процеси, оцінювати результативність податків і зборів та моделювати фінансові наслідки прийняття державних рішень у сфері фіскального адміністрування.
СК3	Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування	Практичні заняття спрямовані на формування у студентів умінь приймати управлінські рішення у сфері адміністрування податків, зборів та інших обов'язкових платежів, забезпечення ефективного наповнення бюджетів різних рівнів, а також організації результативної взаємодії між органами фіскального адміністрування, бізнесом і громадськістю.
СК8	Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку	Курс передбачає ознайомлення з інноваційними механізмами податково-митного адміністрування, цифровізацією митних процедур, використанням сучасних систем ризик-менеджменту
СК9	Здатність розробляти технічні	Вивчення дисципліни формує розуміння вимог до інформаційних систем податково-митного адміністрування, умінь застосовувати ІТ-

	завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку	інструменти для моніторингу та контролю митних надходжень
СК10	Розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ митного адміністрування	Студенти оволодівають системою знань щодо взаємозв'язку фіскальної політики й митного адміністрування, що дозволяє критично аналізувати підходи до справляння митних платежів та їх ролі у фінансовій системі держави

2.4. Передумови для вивчення дисциплін

Засвоєння знань за програмами єдиного вступного іспиту (ЄВІ) та єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ).

2.5. Програмні результати навчання

Код	Програмний результат навчання
ПР01	Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
ПР08	Вільно спілкуватися іноземною мовою усно і письмово з професійних та наукових питань, презентувати і обговорювати результати досліджень.
ПР09	Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.
ПР010	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР011	Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та митного адміністрування.
ПР012	Застосовувати поглиблені знання у сфері фінансового, банківського, страхового та митного менеджменту для прийняття рішень.
ПР013	Обґрунтовувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та митної справи і оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.
ПР014	Систематизувати та аналізувати інформацію для вирішення професійних і наукових завдань у сфері митного адміністрування.
ПР018	Використовувати фундаментальні закономірності здійснення митного контролю у поєднанні з дослідницькими й управлінськими інструментами для професійної та наукової діяльності.

3. Програма дисципліни «Фіскальна політика»

Змістовий модуль 1. Наукові основи та реалізація фіскальної політики

Тема 1. Наукова парадигма фіскальної політики.

Загальний зміст категорії «фіскальна політика». Відмінності «фіскальної політики» від інших економічних категорій. Соціально-економічний зміст фіскальної політики. Інструменти фіскальної політики. Види фіскальної політики.

Наукові теорії фіскальної політики. Класична доктрина. Наукові погляди А.Сміта, Д.Рікардо та інших представників класицизму. Маржиналістська (неокласична) фіскальна думка. Представники маржиналізму та їх наукові узагальнення.

Кейнсіанська теорія фіскального адміністрування. Схильність до споживання та заощаджень. Концепція ефективного попиту, та «вбудовані механізми гнучкості».

Монетаристська економічна школа. Фрідман та його економічні погляди.

Неоконсерватизм, його розвиток; сучасні погляди у фіскальній науці.

Особливості проведення фіскальної політики України.

Тема 2. Фіскальна політика як інститут держави.

Психологічні аспекти при проведенні фіскальної політики. Типи психологічної поведінки платників. Види поведінки платників у країн з низьким та високим рівнем споживання.

Проблеми та можливості легалізації доходів громадян. Форми психологічної реакції на фіскальні дії громадян.

Відмінності регіональної та загальнодержавної фіскальних політик. Ресурсна диференціація регіонів як фактор напрямку фіскальних дій. Інтеграційні процеси регіонів.

Особливості прийняття фіскальних рішень у вільних економічних зонах.

Ефективність фіскальної політики. Рівні ефективності. Вирішення конкретних загальнодержавних цілей у контексті фіскальної ефективності.

Тема 3. Напрямки і форми фіскальної політики.

Форми фіскальної політики. Дискреційна фіскальна політики, зарубіжні та вітчизняні трактування. Види дискреційної фіскальної політики. Прагматика стимулюючої та стримувальної політик. Використання інструментів різних видів дискреційної фіскальної політики.

Недискреційна (автоматична) політика. Вмонтовані стабілізатори, їх види. Податки у ролі вмонтованих стабілізаторів. Види трансфертів, державних витрат – вмонтованих стабілізаторів.

Дієвість вмонтованих стабілізаторів на різних фазах економічних циклів.

Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі.

Соціально – економічний зміст державних витрат. Порівняльна характеристика витрат держави та бюджетних витрат. Структура витрат бюджетів України.

Класифікаційні ознаки державних витрат та їх характеристика. Поточні видатки і видатки розвитку. Функціональна класифікація.

Функціонування інструменту «державних витрат» на різних стадіях економічного розвитку. Зміна попиту та пропозиції, ринкової кон'юнктури за допомогою державних витрат.

Державні закупівлі у складі державних витрат. Механізм їх функціонування. Поняття державних контрактів та державних замовлень. Тендери, їх сутність та порядок проведення. Їх роль у виконанні фіскальних завдань держави та ринковому регулюванні. Ефективність державних закупівель.

Економічний зміст трансферних платежів. Види трансфертів. Порівняльна характеристика функціонування трансфертних платежів в системі інструментів фіскальної політики.

Трансфертні платежі в бюджетній системі України. Трансфертне регулювання бюджетів.

Змістовий модуль 2.

Податково-боргові інструменти фіскальної політики. Проблематика фіскальної політики

Тема 5. Оподаткування та податкове регулювання у фіскальній політиці.

Поняття фіскального вибору. Види системних підходів стосовно обґрунтування фіскального вибору. Представники системних підходів. Фіскальний вибір в сучасній ринковій економіці.

Система критеріїв фіскальної політики. Зміст критеріїв. Критерій фіскальної достатності, економічної ефективності, соціальної справедливості. Оптимізація державних рішень за допомогою системи критеріїв. Стабільність та гнучкість фіскальної політики.

Наукові принципи побудови податкової системи. Принцип платоспроможності. Прогресивна та пропорційна шкала оподаткування. Ціни по Ліндалю. Адміністративна зручність. Горизонтальна та вертикальна рівність в оподаткуванні. Діаграма Лоренца та коефіцієнт Джінні. Визначення визначальної бази. Планування видатків та доходів бюджетів. Етапи здійснення Політика оптимального оподаткування. Крива Лаффера. Ухилення від оподаткування та проблема тіньової економіки. Проблеми та можливості оптимізації податкових надходжень та суспільних благ.

Прагматика взаємозалежності оподаткування та фіскальної політики. Диспропорції взаємозалежності. Тенденції економічного зростання: запланований та реальний стан. Взаємозалежність між доходами громадян та загальнодержавним економічним зростанням. Проблеми адміністрування податку на додану вартість в Україні. Диспропорції у формуванні загального та спеціального фондів бюджетів. Номінальна та реальна дефіцитність бюджетів України. Прагматика функціонального фінансування бюджетних призначень: проблеми та можливості оптимізації.

Прагматика податкового регулювання внутрішнього виробництва та споживання. Митне регулювання імпорту. Розрахунок та визначення податкових зобов'язань з податків при ввезенні товарів. Визначення податкових зобов'язань з допомогою автоматизованих програмних продуктів.

Тема 6. Борговий інструментарій фіскальної політики

Концептуальна природа державного боргу. Сутність та види державних запозичень.

Борг та його значення у фіскальній політиці. Внутрішні та зовнішні запозичення. Використання боргових фінансів у регулюванні економіки. Управління державним боргом. Потенційні загрози від використання боргових інструментів. Боргові цінні папери як інструмент запозичень. Дефіцити бюджетів

Можливості поєднання боргових інструментів з іншими інструментами фіскальної політики.

Тема 7. Проблемні аспекти функціонування фіскальної політики

Лаги функціонування фіскальної політики. Лаг розпізнавання, адміністративний лаг та лаг функціонування.

Політичні проблеми при проведенні фіскальної політики. Політичні позиції стосовно інструменту податків. Політичні тенденції у сфері формування та фінансування державних витрат та трансфертних платежів. Вплив політичного фактору на різних стадіях економічного розвитку. Ефект витіснення при використанні інструментів фіскальної політики.

4. Структура іспитового кредиту дисципліни «Фіскальна політика» ОПП «Митна справа»

денна форма навчання

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Наукові основи та реалізація фіскальної політики						
Тема 1. Наукова парадигма фіскальної політики	5	2	14	3	3	Тестові завдання / поточне опитування
Тема 2. Фіскальна політика як інститут держави.	5	2	14			
Тема 3. Напрямки і форми фіскальної політики.	5	2	13			
Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі.	5	2	13			
Змістовий модуль 2. Податково-боргові інструменти фіскальної політики. Проблематика фіскальної політики						
Тема 5. Оподаткування та податкове регулювання у фіскальної політики	4	2	13	2	3	Тестові завдання / поточне опитування
Тема 6. Борговий інструментарій фіскальної політики	4	2	13			
Тема 7. Проблемні аспекти функціонування фіскальної політики.	4	2	13			
ВСЬОГО:	32	14	93	5	6	

заочна форма навчання

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	СРС	Тренінг	ІРС	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Наукові основи та реалізація фіскальної політики						
Тема 1. Наукова парадигма фіскальної політики	2	2	19			Тестові завдання / поточне опитування
Тема 2. Фіскальна політика як інститут держави.			19			

Тема 3. Напрямки і форми фінансової політики.	2		19			
Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі.			19			
Змістовий модуль 2. Податково-боргові інструменти фінансової політики.						
Проблематика фінансової політики						
Тема 5. Оподаткування та податкове регулювання у фінансової політики	4	2	19			Тестові завдання / поточне опитування
Тема 6. Борговий інструментарій фінансової політики			19			
Тема 7. Проблемні аспекти функціонування фінансової політики.			19			
ВСЬОГО:	8	4	138			

5. Тематика практичних занять.

Денна форма

Практичне заняття №1-2

Тема 1. Наукова парадигма фінансової політики.

Мета: Сформулювати власну фінансово-економічну наукову думку щодо економічних процесів на основі наукової парадигми фінансової політики

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічний зміст фінансової політики.
2. Загальний зміст категорії “фінансова політика”.
3. Значення фінансової політики як різновиду державної політики.
4. Інструменти фінансової політики.
5. Види фінансової політики.
6. Класична та неокласична доктрини фінансового адміністрування.
7. Класична доктрина. Наукові погляди представників класицизму.
8. Маржиналістська фінансова думка. Представники маржиналізму та їх наукові узагальнення.
9. Кейнсіанська теорія фінансового регулювання.
10. Теорія фінансового адміністрування.
11. Концепція ефективного попиту.
12. Сучасні тенденції фінансової науки.
13. Неоконсерватизм, його розвиток; сучасні погляди у фінансовій науці.
14. Монетаристська економічна школа.
15. Особливості кругообігу фінансових ресурсів в державі.
16. Основи та особливості фінансової політики в Україні.
17. Значення ефективної фінансової політики для вітчизняної економіки.
18. Фінансова політика у сфері формування доходів держави.
19. Фінансова політика розподілу фінансових ресурсів держави.

Практичне заняття № 3-4

Тема 2. Фінансова політика як інститут держави

Мета: Засвоїти значення фінансової політики у забезпеченні економічного розвитку

Питання для обговорення:

1. Психологічні аспекти фінансової політики.

2. Типи психологічної поведінки платників.
3. Роль фіскальної соціології у взаємовідносинах громадян з державою.
4. Регіональна фіскальна політика.
5. Основні ознаки регіональної фіскальної політики.
6. Особливості прийняття фіскальних рішень у вільних економічних зонах.
7. Ефективність фіскальної політики.
8. Рівні ефективності.
9. Основні показники оцінки ефективності фіскальної політики.

Практичне заняття № 5-6

Тема 3. Напрямки і форми фіскальної політики.

Мета: Вивчити механізм і напрями реалізації фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Дискреційна фіскальна політика.
2. Форми фіскальної політики. Види дискреційної фіскальної політики.
3. Політика уряду на різних стадіях економічного циклу. Поняття “цільової функції” при здійсненні дискреційної фіскальної політики
4. Недискреційна фіскальна політика та вмонтовані стабілізатори.
5. Автоматична політика. Вмонтовані стабілізатори, їх види.
6. Податки у ролі вмонтованих стабілізаторів. Види трансфертів, державних витрат – вмонтованих стабілізаторів.

Практичне заняття № 7-8

Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі

Мета: Визначити роль державних витрат у реалізації цілей фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічний зміст державних витрат.
1. Поняття суспільних благ. Проблема “безбілетного пасажир”.
2. Структура витрат бюджетів України. Порівняльна характеристика витрат держави та бюджетних витрат.
3. Класифікація державних витрат.
4. Класифікаційні ознаки державних витрат та їх характеристика.
5. Поточні видатки і видатки розвитку.
6. Роль державних витрат у регулюванні економіки.
7. Державні витрати на різних стадіях економічного розвитку.
8. Зміна ринкової кон’юнктури за допомогою державних витрат.
9. Державні закупки та їх економічна ефективність.
10. Механізм функціонування державних закупок. Поняття державних контрактів та державних замовлень.
11. Тендери, їх сутність та порядок проведення.
12. Трансфертні платежі.
13. Економічний зміст трансферних платежів. Види трансфертів.
14. Дотація та субвенція, основні умови їх надання.
15. Трансфертне регулювання бюджетів.

Практичне заняття № 9-11

Тема 5. Оподаткування та податкове регулювання як основа фіскальної політики.

Мета: Визначити роль оподаткування у реалізації цілей фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Теоретично-організаційні аспекти обґрунтування фіскального вибору.
2. Види системних підходів стосовно обґрунтування фіскального вибору. Представники системних підходів.
3. Фіскальний вибір в сучасній ринковій економіці.
4. Критерії проведення фіскальної політики.

5. Система критеріїв фіскальної політики.
6. Стабільність та гнучкість фіскальної політики.
7. Наукові принципи побудови податкової системи.
8. Принцип платоспроможності. Ціни по Ліндалю. Крива Лаффера та політика оптимального оподаткування.
9. Проблеми та можливості оптимізації податкових надходжень та суспільних благ.
10. Оподаткування і фіскальна політика: прагматика взаємозалежності.

Практичне заняття № 12-14

Тема 6. Борговий інструментарій фіскальної політики Мета: Навчитись аналізувати та визначати реальну ефективність

боргових інструментів та їх вплив на економічні процеси в країні

Питання для обговорення:

1. Концептуальна природа державного боргу.
2. Борг як інструмент фіскальної політики
3. Сутність та види державних запозичень
4. Муніципальні запозичення
5. Управління державним боргом

Практичне заняття №15

ТЕМА 7. Проблемні аспекти функціонування фіскальної політики.

Мета: Навчитись виділяти проблеми, що перешкоджають ефективній реалізації фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Практична проблематика формування та здійснення фіскальної політики.
2. Характеристика основних перепон (проблем) реалізації фіскальної політики. Лаги функціонування фіскальної політики.
3. Політичний вплив на напрямки реалізації фіскальної політики.
4. Ефект витіснення при використанні інструментів фіскальної політики. Ефект чистого експорту.
5. Вплив фіскального регулювання на заощадження та інвестиції, ризик та стимули до праці.
6. Взаємозв'язок фіскальної політики з державним боргом та дефіцитом бюджетів.
7. Дефіцити бюджетів та державний борг: суть та залежність від фіскальної політики.
8. Види дефіцитів та їх характеристика.
9. Наслідки існування дефіцитів бюджетів.

Заочна форма Практичне заняття № 1

Тема 1. Наукова парадигма фіскальної політики.

Мета: Сформулювати власну фінансово-економічну наукову думку щодо економічних процесів на основі наукової парадигми фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічний зміст фіскальної політики.
2. Загальний зміст категорії "фіскальна політика".
3. Значення фіскальної політики як різновиду державної політики.
4. Інструменти фіскальної політики.
5. Види фіскальної політики.
6. Класична та неокласична доктрини фіскального адміністрування.
7. Класична доктрина. Наукові погляди представників класицизму.
8. Маржиналістська фіскальна думка. Представники маржиналізму та їх наукові узагальнення.
9. Кейнсіанська теорія фіскального регулювання.
10. Теорія фіскального адміністрування.
11. Концепція ефективного попиту.

12. Сучасні тенденції фіскальної науки.
13. Неоконсерватизм, його розвиток; сучасні погляди у фіскальній науці.
14. Монетаристська економічна школа.
15. Особливості кругообігу фінансових ресурсів в державі.
16. Основи та особливості фіскальної політики в Україні.
17. Значення ефективної фіскальної політики для вітчизняної економіки.
18. Фіскальна політика у сфері формування доходів держави.
19. Фіскальна політика розподілу фінансових ресурсів держави.

Тема 2. Фіскальна політика як інститут держави

Мета: Засвоїти значення фіскальної політики у забезпеченні економічного розвитку

Питання для обговорення:

1. Психологічні аспекти фіскальної політики.
2. Типи психологічної поведінки платників.
3. Роль фіскальної соціології у взаємовідносинах громадян з державою.
4. Регіональна фіскальна політика.
5. Основні ознаки регіональної фіскальної політики.
6. Особливості прийняття фіскальних рішень у вільних економічних зонах.
7. Ефективність фіскальної політики.
8. Рівні ефективності.
9. Основні показники оцінки ефективності фіскальної політики.

Практичне заняття № 2

Тема 3. Напрямки і форми фіскальної політики.

Мета: Вивчити механізм і напрями реалізації фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Дискреційна фіскальна політика.
2. Форми фіскальної політики. Види дискреційної фіскальної політики.
3. Політика уряду на різних стадіях економічного циклу. Поняття “цільової функції” при здійсненні дискреційної фіскальної політики
4. Недискреційна фіскальна політика та вмонтовані стабілізатори.
5. Автоматична політика. Вмонтовані стабілізатори, їх види.
6. Податки у ролі вмонтованих стабілізаторів. Види трансфертів, державних витрат – вмонтованих стабілізаторів.

Тема 4. Державні витрати та трансфертні платежі

Мета: Визначити роль державних витрат у реалізації цілей фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічний зміст державних витрат.
2. Поняття суспільних благ. Проблема “безбілетного пасажира”.
3. Структура витрат бюджетів України. Порівняльна характеристика витрат держави та бюджетних витрат.
4. Класифікація державних витрат.
5. Класифікаційні ознаки державних витрат та їх характеристика.
6. Поточні видатки і видатки розвитку.
7. Роль державних витрат у регулюванні економіки.
8. Державні витрати на різних стадіях економічного розвитку.
9. Зміна ринкової кон’юнктури за допомогою державних витрат.
10. Державні закупки та їх економічна ефективність.
11. Механізм функціонування державних закупок. Поняття державних контрактів та державних замовлень.
12. Тендери, їх сутність та порядок проведення.
13. Трансфертні платежі.
14. Економічний зміст трансфертних платежів. Види трансфертів.

15. Дотація та субвенція, основні умови їх надання.
16. Трансфертне регулювання бюджетів.

Практичне заняття № 3

Тема 5. Оподаткування та податкове регулювання як основа фіскальної політики.

Мета: Визначити роль оподаткування у реалізації цілей фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Теоретично-організаційні аспекти обґрунтування фіскального вибору.
2. Види системних підходів стосовно обґрунтування фіскального вибору. Представники системних підходів.
3. Фіскальний вибір в сучасній ринковій економіці.
4. Критерії проведення фіскальної політики.
5. Система критеріїв фіскальної політики.
6. Стабільність та гнучкість фіскальної політики.
7. Наукові принципи побудови податкової системи.
8. Принцип платоспроможності. Ціни по Ліндалю. Крива Лаффера та політика оптимального оподаткування.
9. Проблеми та можливості оптимізації податкових надходжень та суспільних благ.
10. Оподаткування і фіскальна політика: прагматика взаємозалежності.

Практичне заняття № 4

Тема 6. Борговий інструментарій фіскальної політики Мета: Навчитись аналізувати та визначати реальну ефективність

боргових інструментів та їх вплив на економічні процеси в країні

Питання для обговорення:.

1. Концептуальна природа державного боргу.
2. Борг як інструмент фіскальної політики
3. Сутність та види державних запозичень
4. Муніципальні запозичення
5. Управління державним боргом

Тема 7. Проблемні аспекти функціонування фіскальної політики.

Мета: Навчитись виділяти проблеми, що перешкоджають ефективній реалізації фіскальної політики

Питання для обговорення:

1. Практична проблематика формування та здійснення фіскальної політики.
2. Характеристика основних перепон (проблем) реалізації фіскальної політики. Лаги функціонування фіскальної політики.
3. Політичний вплив на напрямки реалізації фіскальної політики.
4. Ефект витіснення при використанні інструментів фіскальної політики. Ефект чистого експорту.
5. Вплив фіскального регулювання на заощадження та інвестиції, ризик та стимули до праці.
6. Взаємозв'язок фіскальної політики з державним боргом та дефіцитом бюджетів.
7. Дефіцити бюджетів та державний борг: суть та залежність від фіскальної політики.
8. Види дефіцитів та їх характеристика.
9. Наслідки існування дефіцитів бюджетів.

6. Тренінг з дисципліни

Тренінг (англ. training) - це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train - виховувати, навчати) — комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування - система підготовки організму людини з метою пристосування його до

підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Мета проведення тренінгу – створити умови для активного засвоєння знань, розвитку професійних умінь та формування практичних навичок через модифікацію ставлень, поведінки й способів мислення учасників. Тренінг спрямований на підвищення ефективності виконання завдань у певній сфері діяльності шляхом залучення студентів до інтерактивних вправ, групових дискусій і вирішення проблемних ситуацій.

Порядок проведення тренінгу:

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення з темою тренінгового заняття.
2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття у відповідності до поставленого на тренінгу завдання.
3. Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань тренінгового заняття.
4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконання завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.
- 5.

Тематика тренінгу:

Ділова гра у формі вирішення ситуаційного завдання розробки стратегії формування фіскальної політики, а також витрачання бюджетних коштів з метою соціального покращення в країні та забезпечення економічного росту.

«Фіскальна політика та митна справа: точки перетину» – як податкова та митна системи взаємодіють у формуванні доходів бюджету.

«Прозорість і довіра: роль митних органів у забезпеченні фіскальної стабільності» – як митниця впливає на фінансову безпеку держави та довіру бізнесу.

«Ризик-менеджмент у фіскальній політиці та митному адмініструванні» – практичні методи ідентифікації та зниження ризиків у митних операціях.

«Митні платежі та податкове регулювання ЗЕД» – особливості справляння ПДВ, акцизів і мита у зовнішньоекономічній діяльності.

«Етичні дилеми у митній та податковій практиці» – розв’язання конфліктних ситуацій між митними органами, бізнесом та суспільством.

«Цифровізація митниці: сучасні інструменти фіскальної політики» – застосування електронних систем, аналітики й інновацій у митному контролі.

Тренінг здійснюється в три етапи:

Етап	Зміст	Основні дії викладача	Основні дії студентів	Приклади вправ
1. Вступно-організаційний	Ознайомлення з темою тренінгу, формування позитивного робочого настрою, встановлення правил і цілей заняття	- презентує тему та мету тренінгу; - пояснює очікувані результати; - формує правила взаємодії	- слухають і уточнюють інформацію; - беруть участь у формуванні правил; - налаштовуються на роботу в групі	«Криголам» – коротке знайомство («Назвіть своє ім'я та одну асоціацію з темою тренінгу») «Очікування» – написати на стікерах, що хочуть отримати від тренінгу
2. Практично-ігровий (основний)	Виконання групових завдань, вправ, рольових ігор та обговорення	- ділить на групи; - дає завдання; - супроводжує роботу груп	- працюють у групах над завданнями; - виконують вправи; -	«Кейс-стаді» – розв’язання практичної ситуації (наприклад, митне оформлення проблемного

	проблемних ситуацій		презентують результати	вантажу) «Рольова гра» – поділ на ролі (митник, підприємець, контролюючий орган) «Дебати» – обговорення суперечливих аспектів фіскальної чи митної політики
3. Аналітично-рефлексивний (підсумковий)	Підбиття підсумків, узагальнення результатів тренінгу, обмін думками та досвідом	- організовує обговорення результатів; - робить висновки; - надає зворотний зв'язок	- презентують свої висновки; - діляться враженнями; - формулюють пропозиції	«Рефлексивне коло» – кожен висловлює, що було корисним, що здивувало «Світлофор» – учасники показують картки (зелена – сподобалося, жовта – було складно, червона – не спрацювало) «3 речення» – кожен підсумовує тренінг трьома словами/реченнями

Таким чином, тренінг складається з трьох етапів: вступно-організаційного, практично-ігрового та аналітично-рефлексивного, які забезпечують поєднання теорії, практики та підсумкової оцінки результатів.

До прикладу: «Фіскальна політика та митна справа: точки перетину»

Мета: сформувати у студентів системне розуміння взаємозв'язку між фіскальною політикою та митною справою, розвинути практичні навички аналізу податково-митних операцій та прийняття рішень у сфері адміністрування платежів.

Завдання:

- ознайомити студентів з основними інструментами фіскальної політики, що впливають на митну систему.
- розвинути навички роботи в групах при вирішенні проблемних кейсів.
- сприяти формуванню вміння аргументовано відстоювати позицію у фахових дискусіях.
- показати практичне значення митних платежів у системі доходів бюджету.

Очікувані результати. - Після проходження тренінгу студенти:

- знатимуть ключові інструменти фіскальної політики та їхній вплив на митну сферу;
- умітимуть аналізувати ситуації з практики митного адміністрування та пропонувати рішення;
- розвинути навички командної роботи й фахової дискусії;
- усвідомлюватимуть роль прозорості та взаємодії держави, бізнесу й громадськості у формуванні ефективної митної політики.

7. Самостійна робота

Самостійна робота з дисципліни «Фіскальна політика» виконується кожним студентом упродовж семестру. Її виконання є одним з обов'язкових складових модулів дисципліни.

Тематика завдань для СРС:

	Тематика	Кількість годин
		Денна
Тема 1	Інструменти фіскальної політики та їх роль у досягненні загальнодержавних завдань. Еволюція фіскальної політики: зарубіжний та вітчизняний аспект. Особливості реалізації фіскальної політики у реаліях сьогодення. Диференціація поглядів наукових шкіл стосовно методології та напрямків реалізації фіскальної політики держави	13
Тема 2	Еволюція поведінки індивіда при сплаті податків. Регіональна фіскальна політика: необхідність та соціально-економічна роль. Роль регіонів у виконанні загальнодержавних завдань фіскальної політики.	13
Тема 3	Дефляційна та рефляційна політики: сутність, умови та напрямки застосування. Можливості використання стимулюючої дискреційної політики в вітчизняних умовах. Політика автоматичних стабілізаторів. Порівняльний аналіз використання автоматичних стабілізаторів у вітчизняній та зарубіжній практиці. Можливості використання податкових стабілізаторів та трансфертних стабілізаторів в українській економіці.	13
Тема 4	Роль державних витрат як інструменту фіскальної політики України. Державні закупки як важлива складова державних витрат. Зарубіжний контекст політики трансфертного регулювання. Еволюція та аналіз трансферного регулювання в Україні.	13

Опис завдання:

Студентам необхідно провести дослідження, присвячене вивченню організаційно-правових аспектів митного адміністрування. Завдання передбачає аналіз законодавчих і нормативних актів України та Європейського Союзу, що регламентують відповідні митні процедури. Також необхідно розглянути практичні аспекти застосування митного адміністрування в умовах міжнародної торгівлі, включаючи аналіз конкретних кейсів і статистичних даних.

Тема 5	Наукове обґрунтування проблеми фіскального вибору. Оцінка вітчизняного використання критеріїв фіскальної політики. Платоспроможність в Україні як фактор соціально-економічного добробуту. Тіньова економіка та її оцінка з позиції вітчизняних реалій. Оподаткування в Україні: тенденції та проблеми розвитку.	15
Тема 6	Зарубіжний досвід використання боргового інструменту фіскальної політики. Взаємозв'язок запозичень з державними ефективними видатками Загрози використання боргових інструментів	13
Тема 7	Проблеми використання інструментів фіскальної політики в Україні. Особливості політичного впливу на фіскальні рішення в Україні. Ефективна фіскальна політика в умовах міжнародної конкуренції	13
	Разом	93

Порядок виконання завдання:

1. Ознайомлення з літературою. Вивчити рекомендовану літературу та нормативно-правові акти, що стосуються митного адміністрування.

2. Вибір кейсів для аналізу. Вибрати декілька реальних кейсів (наприклад, з митної практики України та країн ЄС) для подальшого аналізу.

3. Аналіз нормативної бази. Провести порівняльний аналіз нормативної бази України та ЄС, визначити основні розбіжності та спільні риси.

4. Опис практичного застосування. Розглянути, як ці норми застосовуються на практиці, зокрема в умовах міжнародної торгівлі.

5. Формування висновків. На основі проведеного аналізу сформулювати висновки та пропозиції щодо вдосконалення митного адміністрування.

Критерії оцінювання:

Повнота дослідження (30%): Оцінюється повнота охоплення теми, включення необхідних аспектів митного адміністрування.

Якість аналізу (30%): Важливою є глибина проведеного аналізу та здатність студента порівняти різні правові системи.

Практична значущість (20%): Оцінюється здатність студента застосувати теоретичні знання на практиці.

Аргументованість висновків (10%): Оцінюється чіткість та логічність зроблених висновків.

Оформлення роботи (10%): Робота повинна бути належним чином оформлена

відповідно до вимог академічного письма.

Вимоги до оформлення:

1. Обсяг роботи – 15-20 сторінок друкованого тексту, включаючи титульну сторінку, зміст, основний текст, список літератури та додатки (за потреби).

2. Форматування тексту:

- шрифт – Times New Roman, розмір 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- поля – 2 см з усіх боків;
- абзацний відступ – 1,25 см.

3. Структура роботи:

Титульна сторінка, що містить назву навчального закладу, кафедри, дисципліни, тему роботи, ПІБ студента, групу, рік виконання.

Зміст, що містить перелік розділів і підрозділів із зазначенням сторінок.

Вступ – коротке введення в тему дослідження (1-2 сторінки).

Основна частина, що поділяється на розділи з теоретичним аналізом і практичним дослідженням (12-15 сторінок).

Висновки – узагальнення результатів дослідження та пропозиції (1-2 сторінки).

Список літератури – перелік використаних джерел оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Додатки – за необхідності включаються графіки, таблиці, діаграми, які не увійшли до основного тексту.

4. Цитування та посилання:

Використання посилань на літературні джерела є обов'язковим. Посилання подаються у квадратних дужках із зазначенням номера джерела та сторінки (наприклад, [5, с. 123]).

Використання неавторських текстів без належного цитування не допускається.

8. Засоби оцінювання та метод и демонстрування результатів навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, есе, підготовка і презентація проєктів.

9. Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Фіскальна політика» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: стандартизовані тести; поточне опитування; іспитове модульне тестування та опитування; розрахункові роботи; ректорська контрольна робота; іспит; інші види індивідуальних та групових завдань.

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедіа проектора та інших ТЗН; практичні заняття, в тому числі у комп'ютерному класі; індивідуальні заняття; виконання розрахунково-графічних завдань під керівництвом викладача та самостійно; робота в Інтернет; виконання завдань тренінгу та СРС.

В процесі вивчення дисципліни "Фіскальна політика" використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента за 100-бальною шкалою: поточне опитування, тестування, розв'язування кейсів, презентації результатів виконаних завдань, оцінювання результатів модульної контрольної роботи, оцінювання результатів самостійної роботи студентів, наукова дискусія, інші види індивідуальних і групових завдань, екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим, пропуски практичних занять відпрацьовуються. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Фіскальна політика» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Іспит
Усне опитування та тестування по 4 темах.	Модульна контрольна робота по 4 темах	Практичні завдання по розрахунку податкових зобов'язань з окремих податків	Реферати та Есе відповідно до тематики Самостійної роботи	Теоретичне усне опитування 25 балів Презентація проєкту – 75 балів Або 25 тестів по 3 бали за кожен тест – 75 балів; теоретичне питання – 25 балів

Форми і критерії оцінювання

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Модульна робота:

Модульна робота включає 2 теоретичних питання та 10 тестів.

За належне розкриття теоретичного питання студент може отримати від 0 до 30 балів.

15–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, аргументовано та глибоко розкриває зміст завдання;

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Тести оцінюються наступним чином:

4 бали – на тест надано правильну відповідь.

0 балів – на тест надано неправильну відповідь.

Тренінг:

81–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу.

61–80 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

41–60 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

20–40 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Самостійна робота:

підготовка реферату

40–60 балів – зміст реферату повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження.

20–39 балів – зміст реферату в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві неточності, відсутні елементи самостійного дослідження;

1–19 балів – на недостатньому рівні висвітлює проблему, яка досліджувалася, логічного не завершений аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження; наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими; припускається значних помилок у розрахунках при розв'язанні практичних завдань роботи.

презентація результатів дослідження

30–40 балів – під час презентації результатів виконаного дослідження демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал та високий рівень підготовки презентації.

11–29 балів – матеріал презентує у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розрахунках при розв'язанні практичних завдань, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

1–10 балів – матеріал презентує фрагментарно, без логічної послідовності, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS шкалою
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	Задовільно	E (достатньо)
35-59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	Незадовільно	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-7
2.	Проекційний екран	1-7
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-7
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-7
5.	Персональні комп'ютери	1-7
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-7
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-7
8.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Барановський О. І. Координація фіскальної і монетарної політики. *Фінанси України*. 2024. № 2. С. 7-25.
2. Бюджетний кодекс України. Урядовий кур'єр. 25.06.2010р. №131.
3. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.41>
4. Луцик А.І. Обґрунтування пріоритетності досягнення цілей сталого розвитку у здійсненні фіскальної політики. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 1(66). С. 89-101.
5. Податковий кодекс України. /Верховна Рада України. – Офіц.вид. - Голос України від 04.12.2010 - № 229, / № 229-230. – (Бібліотека офіційних видань).
6. Фіскальна політика України / відповідальний за випуск Крисоватий А. І. (д.е.н., проф.). DSpace WUNU. — pdf-версія, з авторським контролем.
7. Anatolii Lutsyk, Maryna Pravdiuk, Oleh Deneha, Vadym Puhalskyi, Inesa Shepel. (2024) Fiscal Tools for Promoting Efficient Economic Growth, Archives Des Sciences, Volume 7, Issue 6. DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74608>
8. Andrii Zolkover, Anatolii Lutsyk, Mykhaylo Kapryulya, Ivan Zhygalo, Hanna Kolomiiets. (2024) Fiscal Measures and Their Consequences: European Experience Against Ukrainian Perspectives, Archives Des Sciences, Volume 74 , Issue 3. 146-151. DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74324>
9. Becker, T., Eichengreen, B., Gorodnichenko, Y., et al. (2023). *Post-war macroeconomic framework for Ukraine*. CEPR Press.
10. Christina D. Romer, (2021) The Fiscal Policy Response to the Pandemic. Brooking Papers on economic activity. BPEA Conference Drafts, March 25, 2021. URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2021/03/BPEASP21_Romer_conf-draft_updated.pdf
11. *Coordination of fiscal and monetary policy in Ukraine*. (2024). ResearchGate. — аналіз координації фіскальної та монетарної політики в Україні.
12. Dmytro Zakharov, Halyna Kryshchal, Anatolii Lutsyk, Halyna Vasylevska, Alla Chornovol. (2024) Efficiency of Fiscal and Monetary Policy in the Challenging Economic Environment. Economic Affairs, Vol. 69,pp. 239-249 DOI:10.46852/0424-2513.1.2024.25 <https://economicaaffairs.co.in/Journal/downloadIssue/id/NjI4MA==/file/pdf>
13. *Euro area fiscal policy response to the war in Ukraine and its macroeconomic impact*. Checherita-Westphal, C., Freier, M., & Muggenthaler, P. (2022). ECB Economic Bulletin, Issue 5/2022.
14. *Fiscal Monitor, April 2022: Fiscal Policy from Pandemic to War*. International Monetary Fund. (2022).
15. Lacey, Eric; Massad, Joseph; Utz, Robert. (2021) A Review of Fiscal Policy Responses to COVID-19. Equitable Growth, Finance and Institutions Insight;. World Bank, Washington, DC. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/35904> License: CC BY 3.0 IGO.
16. Lukianenko, I. (2023). *Financial Policy of Ukraine for the Maintenance of Economic Stability, Competitiveness and Growth*. Економічна стратегія / УКМА.
17. Suntsova, O. O. (2025). Budget decentralization: state and problems in Ukraine / Public Governance under Decentralization: Experience, Challenges, and Prospects. U-Sun. 121 с.
18. *Ukraine's fiscal developments and needs for economic recovery, reconstruction and European integration*. (2024). wiiw (Working Paper).

Додаткові:

1. Пелех, О. (2024). Фіскальна політика в умовах війни. DSpace WUNU. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/53132/1/11.%20%D0%9F%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D1%85%20%D0%9E.%20%D0%A4%D0%A4%D0%90%D0%BC-21.pdf
2. Bogdan, T., et al. (2024). Ukraine's fiscal developments and needs for economic recovery, reconstruction and European integration (Policy Report). URL: https://wiiw.ac.at/ukraine-s-fiscal-developments-and-needs-for-economic-recovery-reconstruction-and-european-integration-dlp-7090.pdf
3. Yakushko, I. (2022). Фіскальна політика: сутність та особливості впливу. REICST. URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/download/2022-6-03-04/2022-6-03-04/556
4. Tkachyk, O. P. (2021). Організаційно-правові детермінанти фіскальної політики. Економіка і регіони. URL: https://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/3_2021/22.pdf
5. Grebenozhko, R. (2024). Концептуалізація фіскальної політики у сучасних умовах. EconomDevelopment. URL: https://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1122
6. Titenko, O. (2025). Фіскальна політика України: значення та особливості. KNEU Institutional Repository. URL: https://ir.kneu.edu.ua/items/e00364c7-238c-4d40-871f-e24efeb61569
7. Current trends in fiscal policy development in Ukraine: theory, methodology, practice. (2025). URL: https://www.researchgate.net/publication/362996294_CURRENT_TRENDS_IN_FISCAL_POLICY_DEVELOPMENT_IN_UKRAINE_THEORY_METHODODOLOGY_PRACTICE
8. Дмитрів, В. (2021). Економічна сутність і роль майнових податків в Україні. Світ фінансів, вип. 1(66), с. 201–209. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42496
9. Возняк, Г., Патицька, Х., Сороковий, Д. (2023). Зміна поведінки суб'єктів економіки в умовах війни в Україні. Світ фінансів, вип. 3(76), с. 8–20. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/50051
10. Дзюблюк, О. (2024). Теоретичні аспекти координації монетарної і фіскальної політики як необхідної умови забезпечення макрофінансової стабільності. Світ фінансів, вип. 2(79), с. 8–27.
11. Дяконенко, О. (2023). Соціальний капітал територіальних громад України в умовах війни: сучасні трансформації та прогностичні зрушення. Демографія та соціальна економіка, № 2, с. 54–71.

12. Західна, О. Р., Дубик, В. Я., Даниляк, Я. А. (2024). Вплив місцевих податків та зборів на фінансову стійкість територіальних громад в умовах війни. *Економіка. Фінанси. Право*, № 6, с. 59–62.
13. Лютий, І., Рожко, О., Лютий, С. (2022). Оптимізація видатків державного бюджету України в умовах війни. *Світ фінансів*, вип. 4(73), с. 45–55. URL: [\[http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49029\]](http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49029)(<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49029>)
14. Трофімчук, М., Трофімчук, О. (2023). Особливості управління державним боргом України в умовах війни. *Вісник економіки*, № 3(109), с. 198–211. URL: [\[http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49937\]](http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49937)(<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49937>)
15. Шаров, О. (2022). Міжнародний досвід монетарної політики в умовах війни: уроки для України. *Журнал європейської економіки*, т. 21, № 2(81), с. 174–189. URL: [\[http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/51055\]](http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/51055)(<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/51055>)
16. Borissov, K., Hashimzade, N. (2021). Fiscal policy and inequality in a model with endogenous positional concerns. *arXiv*. URL: [\[https://arxiv.org/abs/2107.00410\]](https://arxiv.org/abs/2107.00410)(<https://arxiv.org/abs/2107.00410>)
17. Bratian, V., Bucur, A., Oprean, C., Tanasescu, C. (2025). Discretionary vs. nondiscretionary in fiscal mechanism: Non-automatic fiscal stabilisers vs. automatic fiscal stabilisers. *arXiv*. URL: [\[https://arxiv.org/abs/2501.08981\]](https://arxiv.org/abs/2501.08981)(<https://arxiv.org/abs/2501.08981>)
18. Telarico, F. A. (2021). Forecasting pandemic tax revenues in a small, open economy. *arXiv*. URL: [\[https://arxiv.org/abs/2112.15431\]](https://arxiv.org/abs/2112.15431)(<https://arxiv.org/abs/2112.15431>)

Інтернет-ресурси:

1. Ukraine Macroeconomic Handbook – April 2025. Kyiv School of Economics. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/04/UA_Macro_Handbook_Apr2025.pdf
2. Fiscal Policy from Pandemic to War. (2022). International Monetary Fund (IMF). IMF eLibrary. URL: <https://www.elibrary.imf.org/downloadpdf/display/book/9781513598789/CH001.pdf>
3. Ukraine: Eighth Review Under the Extended Arrangement. (2025). International Monetary Fund (IMF). URL: <https://d1e00ek4ebabms.cloudfront.net/production/uploaded-files/1ukrea2025002-print-pdf-05da79eb-498e-46d9-8ab1-651213ba3ed2.pdf>
4. Ukraine: Fourth Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility. (2024). International Monetary Fund (IMF). Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/IMF-Ukraine%20Letter%20of%20Intent%20and%20Memorandum%20for%20Economic%20and%20Financial%20Policy.pdf>
5. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025 – Fostering Macroeconomic Stability and a Sustainable Recovery. (2025). OECD Publishing. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/fostering-macroeconomic-stability-and-a-sustainable-recovery_24ed81a1.html
6. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Budget policy. URL: <https://mof.gov.ua/en/budget-policy>
7. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Debt policy. URL: <https://mof.gov.ua/en/borgova-politika>
8. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). State Debt and State-guaranteed Debt. URL:

https://mof.gov.ua/en/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg_osn_inf

9. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Mission and principles. URL: <https://mof.gov.ua/en/mission-and-principles-of-work>
10. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Orders of the Ministry of Finance of Ukraine in 2025. URL: https://mof.gov.ua/en/orders_of_the_ministry_of_finance_of_ukraine_in_2025-823
11. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). News. URL: <https://mof.gov.ua/en/news>
12. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Budget. URL: <https://mof.gov.ua/en/budget>